

Handläggare:
Christina Höglblom
Tel. 08 508 25 606
Eva Tornberg
Tel 08 508 25 618

Till
Socialnämnden

Granskning av den sociala barnavården vid Rinkeby- Kista och Enskede- Årsta- Vantörs stadsdelsförvaltningar

Förvaltningens förslag till beslut

(1 bilaga)

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapporter
2. Socialnämnden tillsänder Rinkeby- Kista respektive Enskede- Årsta- Vantör stadsdelsnämnder föreliggande rapporter

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Socialtjänstinspektörernas uppgift är att granska kvaliteten och rätts säkerheten i individ- och familjeomsorgens verksamheter ur ett brukarperspektiv. Hösten 2012 inleddes arbetet med att granska myndighetsutövningen vid den sociala barn- och ungdomsvården vid stadsdelsförvaltningarna. Dessa rapporter omfattar en granskning av den sociala barn- och ungdomsvården vid Rinkeby- Kista och Enskede- Årsta- Vantörs stadsdelsförvaltningar.

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Bakgrund

Funktionen om två socialtjänstinspektörer infördes i Stockholms stad 2010. Socialtjänstinspektörernas arbete utgår från en instruktion antagen av socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden i mars 2010. Granskningen ska vara ett komplement till annan kvalitetsuppföljning för att säkerställa en god och likvärdig kvalitet i verksamheterna. Lagstiftningen, kommunfullmäktiges mål, specifika nämndmål, stadens riktlinjer och stadens Vision 2030 är styrande för inspektörernas arbete.

Socialtjänstinspektörernas verksamhetsinriktning och mål är att ”stadens insatser inom individ och familjeomsorgen ska vara av god och jämn kvalitet, den enskilde ska få likvärdig bedömning oavsett var i staden ärendet behandlas.

Hösten 2012 påbörjades en granskning av den myndighetsutövande verksamheten inom stadens sociala barn- och ungdomsvård. De föreliggande rapporterna innefattar granskning av myndighetsutövningen vid Barn- och Ungdomsenheterna inom Enskede- Årsta- Vantör och Rinkeby- Kista stadsdelsnämnder.

Socialtjänstinspektörernas verksamhetsplanering för 2013 omfattar en fortsatt granskning av den sociala barn- och ungdomsvården.

Granskningsmodell

Socialtjänstinspektörerna har tidigare utarbetat en granskningsmodell som bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet. Modellen innehåller sju områden: Utgångspunkter, Avgränsning, Faser i granskningsarbetet, Frågeställningar/Frågor, Genomförande, Analys och Uppföljning.

Kvalitetsparagrafen i socialtjänstlagen

3 kap 3 § SoL ”Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet. För utförandet av uppgifter inom socialtjänsten skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras”.

Genomförande

Genomförandet av granskningen har gjorts med utgångspunkt från granskningsmodellen. För denna granskning har även två övergripande frågeställningar formulerats:

1. Hur beaktas barnets bästa?
2. Hur tillgodoses barnets rättigheter?

Granskningsarbetet inleddes med ett möte med respektive förvaltningschef, inledande möten med ledningen och informationsmöten med personalen. Information samlades in om stadsdelsförvaltningarnas organisation och verksamhet. Därefter genomfördes granskning av inkomna anmälningar som ledde till ställningstagande att inte inleda barnavårdsutredning och av avslutade barnavårdsutredningar under perioden januari- november 2012. Deltagande i ärendediskussioner och andra verksamhetsmöten ingick också. Enkäter med frågor om utbildning och erfarenhet samt om kvalitet skickades till socialsekreterare vid de berörda enheterna. Vid Rinkeby- Kista stadsdelsförvaltning deltog åtta socialsekreterare i en fokusgrupp. Intervjuer genomfördes med mottagningsfunktionen och möten hölls med ledningen om enheternas kvalitetsarbete. Det insamlade materialet har sammanställts, analyserats och återkopplats till verksamheten. Slutligen avlämnas rapport till socialnämnden och skickas för kännedom till respektive stadsdelsnämnd.

Granskning av den sociala barnavården i Enskede-Årsta- Vantör och Rinkeby- Kista stadsdelsförvaltningar

Rinkeby- Kista

Områdesfakta¹

Rinkeby- Kista har nära 47 000 invånare. Här bor 6 500 familjer med barn under 18 år. 79 procent av befolkningen har utländsk bakgrund. Andelen förvärvsarbetande i åldersgruppen 20-64 år är 55 procent och medelinkomsten för familjer med hemmaboende barn 337 300 kr per år². 11,1 procent av befolkningen uppbär ekonomiskt bistånd. Arbetslösheten är 7,4 procent. Vårterminen 2011 var 77,2 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 behöriga till gymnasiet. Ohälsotalet var 33 dagar per person i befolkningen. Ohälsotalet är beräknat på sjukpenning, rehabilitering och sjukersättning.

¹ Områdesfakta. Sweco. Uppgifterna avser 2011 om inget annat anges

² Exklusive familjer som saknar inkomst. Avser 2010

Barn- och ungdomsenheterna

Den sociala barnvården tillhör avdelningen social omsorg som består av fem enheter och en stabsfunktion. Barnenheten och Ungdomsenheten, som utgör två av enheterna, är båda indelade i team/grupper som arbetar mot Rinkeby respektive Kistaområdet. Inom varje team/grupp finns en särskild mottagningsfunktion. Enheterna leds av varsin enhetschef med verksamhets-, budget och personalansvar och varje team/grupp av en biträdande enhetschef. En särskild enhet finns för öppenvård barn och unga (Resursenheten).

Under 2012 inkom 1841 anmälningar till barn- och ungdomsenheterna. Av dessa inleddes utredning i 462 fall och 475 anmälningar kopplades till redan pågående utredningar eller insatser. Utredning inleddes inte i 787 fall. Under 2011 var totalt 302 barn och ungdomar placerade utanför hemmet³.

Enskede- Årsta Vantör

Områdesfakta⁴

I Enskede- Årsta- Vantör bor 92 000 personer, vilket gör stadsdelsområdet utifrån invånarantalet till stadens näst största. Här bor nära 11 000 familjer med barn under 18 år. 33 procent av befolkningen har utländsk bakgrund. Andelen förvärvs-arbetande i åldersgruppen 20-64 år är 76 procent och medelinkomsten för familjer med hemmaboende barn är 459 300 kr per år⁵. 4,7 procent av befolkningen uppstår ekonomiskt bistånd. Arbetslösheten är 3,9 procent. Vårterminen 2011 var 86,2 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 behöriga till gymnasiet. Ohälsotalet var 19 dagar per person i befolkningen. Ohälsotalet är beräknat på sjukpenning, rehabilitering och sjukersättning.

Enheten för myndighetsutövning barn- och ungdom

Den sociala barnvården tillhörde vid granskningstillfället avdelningen individ- och familjeomsorg som bestod av fyra enheter och en stabsfunktion. En översyn av organisation, ledning och rutiner genomfördes under hösten 2012. Fr.o.m. 2013 är den sociala barn- och ungdomsvården organiserad i en egen avdelning.

³ Paraplysystemet

⁴ Områdesfakta. Sweco. Uppgifterna avser 2011 om inget annat anges

⁵ Exklusive familjer som saknar inkomst. Avser 2010

Enheten för myndighetsutövning barn och ungdom är indelad i fem sektioner: mottagning och kvinnofrid, tre åldersindelade utredningssektioner samt familjevård och familjerätt. Enheten leds av en enhetschef och varje sektion av en sektionschef med verksamhets-, personal- och budgetansvar. En särskild öppenvårdsenhet för barn och unga finns (Familjecentrum).

Under 2012 inkom 1728 anmälningar till Enheten för myndighetsutövning. Av dessa inleddes utredning i 260 fall och 316 anmälningar kopplades till redan pågående utredningar eller insatser. Utredning inleddes inte i 873 fall. Under 2011 var totalt 242 barn och ungdomar placerade utanför hemmet⁶.

Socialtjänstinspektörernas sammanfattande analys

Rinkeby- Kista

Granskningen av utredningsenheterna för den sociala barn- och ungdomsvården i Rinkeby- Kista stadsdelsförvaltning visade att verksamheten är på god väg mot målet god kvalitet i omsorgen. En viktig förutsättning för fortsatt positiv utveckling är dock att det finns tillgång till personal som har erfarenhet och kompetens inom området, att insatserna når fler barn och familjer på ett tidigt stadium samt att insatserna anpassas efter de enskilda familjernas behov.

Barnet och föräldrarnas delaktighet framkom tydligt både i ärendediskussioner och i dokumentationen. Barnets intresse och uppfattning var väl synligt i såväl utredningens informationsunderlag som i analys och bedömning där risk- och skyddsfaktorer vägdes mot varandra. Respekten för självbestämmande framkom, även då barnets behov inte kunde tillgodoses p.g.a. att föräldrarna tackade nej till föreslagna insatser. Tillgängligheten till utredningsenheterna var hög då det finns en öppen jourtelefon under hela arbetsdagen, inklusive lunchtid.

De granskade sociala utredningarna var sammanfattningsvis av god kvalitet. Rättssäkerheten påverkades dock av att en tredjedel av utredningarna saknade beslut om förlängning av utredningstiden. Rättssäkerheten påverkades också av att tiden för förhandsbedömningarna inte kunde hållas.

Barn- och ungdomsenheterna har en tydlig styrning och struktur för samverkan med andra enheter inom avdelningen samt rutiner för samverkan med andra verksamheter inom IoF- området. När det gäller extern samverkan uttalade

⁶ Paraplysystemet

ledningen att förvaltningens samarbete med barn- och ungdomspsykiatri behöver utvecklas. Dessa diskussioner behöver också föras på en övergripande nivå i staden.

Ledningen har tagit fram ett övergripande ledningssystem för det systematiska kvalitetsarbetet enligt Socialstyrelsens föreskrift och allmänna råd. Vid de enskilda enheterna pågår ett arbete med att beskriva konkreta arbetsprocesser utifrån ledningssystemet. Planer, rutiner och arbetssätt finns nedtecknade och utvärderas regelbundet.

Socialtjänstinspektörerna anser att utredningsenheterna för den sociala barn- och ungdomsvården i Rinkeby- Kista arbetar väl för barnets bästa och med att beakta barnets rättigheter. Problemen med arbetsbelastning och personalomsättning är uppmärksammade och antalet tjänster inom förvaltningens sociala barn- och ungdomsvård har utökats. Beslut angående detta fattades i slutet av 2012.

Enskede- Årsta- Vantör

Granskningen av mottagnings- och utredningssektionerna vid Enheten för myndighetsutövning barn och ungdom, visade på utvecklingsbehov vad gäller kvalitetsarbetet. En grundläggande förutsättning för utveckling är att det finns en välfungerande organisation och en ledningsstruktur för arbetet. I samband med organisationsöversynen hösten 2012 påbörjades ett stort förändringsarbete.

Sociala tjänster ska vara tillgängliga, vilket bl.a. innebär att det ska vara lätt att få kontakt med socialtjänsten och vid behov få del av tjänsterna inom rimlig tid. Tillgängligheten påverkades av den snäva bedömning som tillämpades vid förhandsbedömningarna och ställningstagandet att inte inleda utredning. Även vid förslag om insatser påverkades tillgängligheten då det fanns en tendens till att insatserna inte motsvarade de behov som framkommit i utredningen. Här riskerar barnets bästa och barnets rättigheter att inte bli tillräckligt beaktade.

Rättsäkerheten påverkades av att förhandsbedömningarna tenderade att bli omfattande och att tiden inför ställningstagandet överskreds. Ett skriftligt beslutsunderlag saknades i några av de granskade ärendena, vilket inte är förenligt med rättsäkerhetskravet.

Ledningen är medveten om att den interna samverkan inom enheten och med andra verksamheter inom förvaltningen behöver utvecklas. Samverkan syftar till förbättrad kvalitet och till effektivare resursutnyttjande. För en fungerande samverkan behövs styrning, struktur och samsyn kring uppdragen. Utredningsarbetet inom den sociala barnvården är komplext och av rättsäkerhets-,

effektivitets- och arbetsmiljöskäl är det nödvändigt med regelbundna uppföljningar av enskilda ärenden. Enhetschefens roll, omfattningen av administrativt stöd samt för- och nackdelar med sektionschefernas nuvarande omfattande ansvar kan behöva diskuteras.

Enheten saknar ledningssystem för det systematiska kvalitetsarbetet vilket Socialstyrelsen föreskriver. Införandet av ledningssystem för det systematiska kvalitetsarbetet inom enheten bör ges högsta prioritet och kopplas till det stora förändringsarbete som påbörjats vad gäller organisation och ledningsstruktur. Majoriteten av socialsekreterarna är välutbildade och har lång erfarenhet av socialt arbete inklusive social barnavård. Deras samlade kunskap och erfarenhet borde kunna utnyttjas i förändringsarbetet och för en kunskapsbaserad socialtjänst.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Granskningsresultatet har återkopplats till ledningen för både Rinkeby-Kista och Enskede-Årsta-Vantörs sociala barn- och ungdomsvård. En handlingsplan för utvecklingsarbetet inom den sociala barn- och ungdomsvården i Enskede-Årsta-Vantör är under upprättande. Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapporter om granskning av myndighetsutövningen inom den sociala barn- och ungdomsvården vid Rinkeby- Kista och Enskede- Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltningar.

Bilagor

1. Granskning av sociala barnavården Enskede- Årsta- Vantör sdf
2. Granskning av sociala barnavården Rinkeby- Kista sdf